

I forskningens tjeneste – og i Grønlands

– et portræt af zoologen, dr.phil. Christian Vibe

Af Anders Odsbjerg

»Jeg har haft den lykke at studere i en tid, da Knud Rasmussen, Ejnar Mikkelsen og Lauge Koch skabte ny interesse i Danmark for aktiv udforskning af Grønland.« Sagt af dr.phil. Christian Vibe, der den 16. marts i år fylder 80. Still going strong – stadig aktiv i udforskningen af det land, der blev hans livs udfordring og opgave. Anders Odsbjerg har talt med Chr. Vibe.

Kurs mod nord

Eventyrernes Klub, som Chr. Vibe er et selvfølgeligt og skattet medlem af, har en klubsang, der afsynges ved festlige lejligheder. Første vers lyder:

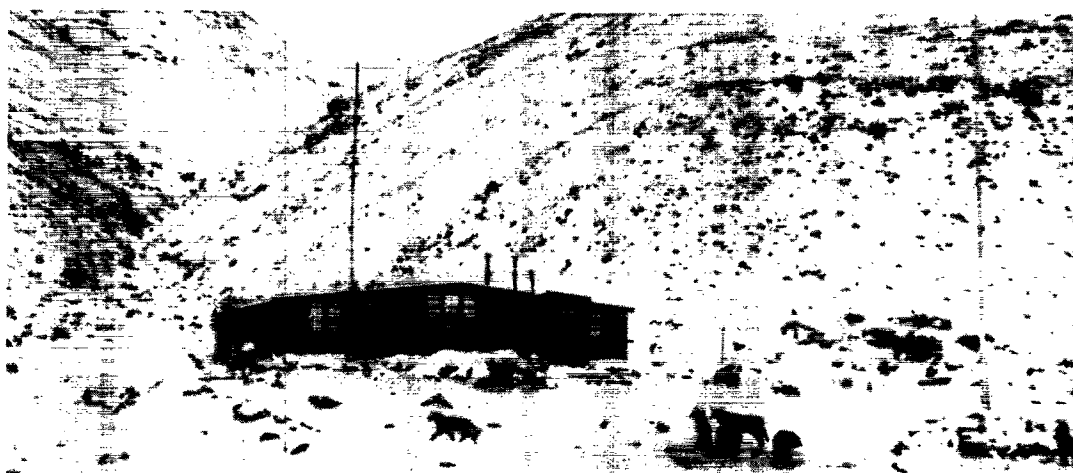
Kurs mod Nord! Vi kom fra Sønden,
rundt Kap York og Kap Atholl.
Skipperen i udigstønden
gav sig Gud og is i vold.
Der var spænding på vor skude,
sangens sus i drengesind.
Eventyret lå derude,
og mens kække nordenvind
strøg så kold fra havet ind,
tændte blus på pigekind,
slog de smut de alkekonger
over himlens trommeskind.
Kurs mod nord, mod Thule op,
over Baffins bølgetop,
under nordensolens latter
i en sær og solly nat!

Melodien er »Mandalay«. Teksten er forfattet af Chr. Vibe og skildrer dén ekspedition, der mere end nogen anden kom

Christian Vibe på moskusokse-ekspeditionen i Rypefjord, 1964.

Anders Odsbjerg, født 1943, er filminstruktør og forfatter. Har bl.a. skrevet og instrueret kortfilmene »Tolerance« om kriminelle i Grønland og »På 76° 46' nord« om vejrstation Danmarkshavn. Har skrevet bøgerne »Nordøstgrønlands Slædepatrulje 1941–45« og »Lauge Koch – Grønlands-forskeren«. Desuden artikler, kronikker m.v. Foredragsholder om grønlandske forhold.

van Hauen-ekspeditionens station ved Neqé, 1939-41.

til at skabe Vibes hengivenhed for Grønland – og Grønlands hengivenhed for Vibe.

Den 4. juni 1939 afsejlede Den kgl. grønlandske Handels stolte 4-mastede ishavsskonnert SVÆRDFISKEN fra

Trangraven i København. Fører var kaptajn H.G. Nordhoek, og som islods medfulgte kaptajn Peder Marcus Pedersen, bedre kendt som »Kap York-Peder«, Knud Rasmussens mangeårige og legendariske chef for SØKONGEN.

Teltlejr i Olriksfjord under rensjagt, efteråret 1939.

På 1936-ekspeditionen havde Vibe den store oplevelse at træffe Itsugsarssuak, »Det store kvindemenneske«, den sidste overlevende fra indvandringen fra Canada i 1864.

Rejsens mål var Kap York-distriktet, hvor en tvær-videnskabelig ekspedition under ledelse af James van Hauen skulle landsættes. Skibet medtog normalt ikke passagerer, hvorfor ekspeditionsmedlemmerne måtte påmønstre som søfolk – med deraf følgende pligter.

En god måned senere kunne »Den danske Thule og Ellesmere Land Ekspedition« rejse sit hovedkvarter ved bopladsen Neqé i Murchison Sund. Og arbejdet tog sin begyndelse. Mens fotografen Niels Chr. Rasmussen, Knud Rasmussens søn med tilnavnet »Manne«, filmede, gik de tre videnskabsmænd i gang: Geologen Johannes Troelsen, den

islandske botaniker Gudmundur Thorlaksson og den nybagte magister i zoologi, Christian Vibe, der med sine kun 26 år allerede var en erfaren ekspeditionsmand. Tre år tidligere havde han med ornitologen dr. Finn Salomonsen berejst Nordgrønland – en ekspedition, der med Vibes egne ord blev »en af de helt store oplevelser og et vendepunkt i mit liv«. Her mødte Vibe den storladne grønlandske natur, her traf han Peary's, Knud Rasmussens og Lauge Kochs gamle eskimoiske rejsefæller. Og bagefter skrev Vibe en bog om sine oplevelser og indtryk: »Fangerfolk og Fuglefjelde«.

Slæder gøres klar til forårsekspeditionen til Ellesmere Land, 1940.

Blandt polareskimoer

På van Hauens ekspedition havde Chr. Vibe eneansvaret for zoologien: »En undersøgelse af de grønlandske havpattedyrs økologi har længe været påkrævet, af hvilken grund det blev en af mine opgaver som ekspeditionens zoolog at iværksætte en foreløbig undersøgelse på dette område i Thule-distriktet« (Vibe: M.O.G. Bd. 150. Nr. 6, 1950).

»Den danske Thule og Ellesmere Land Ekspedition« var en »gammeldags« jagtekspedition. Med motorbåd om sommeren og hundeslæde om

vinteren løstes de mangeartede opgaver. Polareskimoerne var som på mange tidligere ekspeditioner de uundværlige hjælpere.

Vibe lærte at leve på eskimoisk vis. Han lærte at tale sproget, at køre hunde, at jage og at nyde samværet over gryden med kogekød efter dagens slid. Også denne ekspedition skildredes senere i en bog af Vibe: »Langthen og nordpå«.

Polareskimoerne blev Vibes kammerater og venner. Og de forstod Vibes arbejdsopgaver. Det var undersøgelser, der stod i et direkte og jordnært forhold til deres eget eksistensgrundlag. Allige-

vel kunne der af og til opstå »interesse-modsætninger«, når »Blåræven«, som Vibe kaldtes, f.eks. ville undersøge og konservere maveindholdet fra en nedlagt hvalros. For netop maveindholdet var en stor lækkerbidsken, der helst skulle fortæres straks. Men »for love and money« (frit oversat: med sønderjysk stædighed og nogle få kroner) blev godbiddet alligevel tit ofret på videnskabens alter.

Chr. Vibes økologiske undersøgelser i Thule-distriktet fik små 30 år senere en uventet og afgørende betydning, da et amerikansk atombombefly forulykkede ved Thule-basen. Det var vigtigt, at man da kendte fjordenes bundforhold, faunaens sammensætning, hvalrosbankernes og søkongefjeldenes beliggenhed, således at undersøgelser straks kunne iværksættes på disse steder. Vibe blev tilkaldt og fungerede som zoologisk konsulent for undersøgelseskommissionen.

Det forjættede land

Christian Vibe er sønderjyde, født i en slægt, hvor det at blive bonde var det eneste tænkelige. Men en dag kom storebror Peter, der efter konfirmationen var kommet ud og tjene, hjem og fortalte, at en datter på gården var kommet i en ny skole, hvor man lærte engelsk »efter en bog«.

– Jeg spurgte straks, om man kunne købe en sådan bog, fortæller Chr. Vibe. – Det mente Peter nok man kunne, hvis man havde 3,75 kr. Den bog måtte jeg eje – så kunne jeg lære mig selv det sprog, man talte i Canada og Amerika, og disse lande ville komme meget nærmere. Det lod sig gøre at sælge tre af de brogede kaniner. Peter fik pengene med, og jeg ventede spændt på næste gang, han kom hjem. Fjorten dage senere holdt jeg den bog i hånden, der skulle åbne døren ud til den spændende verden, som jeg hidtil kun havde hørt og læst om.

Den sidste tobak deles, juni 1941. Fra venstre: Vibe, »Pilekvisten« og Iginguaq.

Hermed startede Vibes akademiske løbebane. Trods familieprotester gik vejen nu fra landsbyskolen til STATS-skolen i Åbenrå.

– Forståelse for skolearbejdet kunne jeg ikke vente hjemme, og hos nogen i landsbyen blev holdningen både negativ og fjendtlig. En dag, hvor jeg var nede på marken for at slå vand op til kreaturerne, kom en mand tværs over markerne og stilede ret imod mig. Jeg anede uråd, men måtte have vandtruget fyldt, før stedet kunne forlades. Han var gram i hu, og uden mindste anledning overfusede han mig med skældsord, hævdede et par gange stokken, men lod den dog synke igen: »Hvad bilder sådan en knægt sig ind, at du skal være finere end vi andre? Hvorfor kan du ikke blive hjemme og hjælpe dine forældre og søskende i stedet for, at det skal koste penge at have dig rendende på Stats-skolen« – !

Men Vibe blev student, drog til universitetet med 200 lånte kroner på lommen – blev magister, zoolog og ekspeditionsmand – Grønlandsforsker. Højt anerkendt internationalt, men aldrig rigtig akcepteret i det indremissionske sogn, hvor livsværdierne var andre og den åndelige horisont dengang begrænset til læsning af Vilhelm Becks prædikener og bøger fra Lohses Forlag!

»Ene ligger Grønland«

»Tyskerne fraraner danskerne alt kød. Kongen er den eneste, der ikke har tabt modet. Der er ingen petroleum i butikken.«

Denne lakoniske meddelelse, affattet på polareskimoisk og indridset i en

pemmikandåse, var Chr. Vibes første information om Danmarks besættelse. Datoen var den 18. maj 1940.

»For mig var det, som om et lyn var slået ned midt i vor lejr, hvorefter alt blev sænket i fortvivlelsens mørke«, skrev Vibe om sin reaktion på meddelelsen. (*»Ene ligger Grønland«* s. 25).

Thule og Ellesmere Land-ekspeditionen skulle have været i ét år. For Vibes vedkommende blev det til seks! van Hauen, som var den eneste af ekspeditionsfolkene, der havde penge, reddede sig hjem via USA og Portugal, mens tid var. De øvrige måtte skytte sig selv. Landsfoged Eske Brun kaldte Vibe til Godthåb for dér at udnytte hans talent som skribent og kulturformidler.

»Krigen syntes at ville sænke Grønland endnu dybere ned i fortidens mørke, da båndene med Danmark helt blev afbrudt ved tyskernes brutale overfald på vort moderland, skibenes udebliven og radioens tavshed. Men det kom til at gå helt anderledes.« Sådan udtrykte Chr. Vibe det i forordet til sin fremragende bog om perioden: *»Ene ligger Grønland«*.

I årene 1940-45 opbyggedes under landsfoged Eske Bruns kyndige – og myndige! – ledelse en infrastruktur i Grønland, som med god ret kan hævdes at være hjemmestyrets praktiske forudsætning. Fra at have været en række spredte bebyggelser uden nævneværdig indbyrdes forbindelse – og styret fra *Danmark*, blev Grønland nu *et land*, et sammensvejet samfund – styret fra *Godthåb*. Også Nordøstgrønland, hvor Ib Poulsen og en håndfuld mænd med

GRØNLANDSPOSTENs og GRØNLANDS
RADIOs redaktør i Godthåb, 1942.

hundeslæder og jagtrifler sloges med tyskerne, lagdes ind under styret i Godthåb.

»Lidt efter lidt begyndte Grønland at vågne op til national bevidsthed. Midt i isolationens ensomme år begyndte slumrende indre kræfter at vækkes og vokse frem«, skrev Vibe efter krigen. (»Ene ligger Grønland«, s. 188) Og en repræsentant for det nye Grønland, Finn Lynge, kan supplere: »Det, Eske Brun, Malmquist, Holten-Møller og Vibe m.fl. udrettede under 2. verdenskrig, var i virkeligheden en generalprøve på grønlandsk selvstyre« (pers. med-delt 3/2-93).

I den retning gik tankerne ikke i krigsårene og tiden umiddelbart derefter: »Grønlænderen i dag ønsker frem for alt en nærmere tilknytning til Danmark, han ønsker med andre ord at betragtes som dansker og erklærer sig rede til at tage samme pligter og ansvar.« Sådan hed det i en artikel i Grønlands-

posten umiddelbart efter fredsslutningen. Forfatter: Chr. Vibe. Men disse grønlandske ønsker – skabt af adskillelsen fra moderlandet – ændrer intet ved den kendsgerning, at Grønland i krigsårene lærte at stå på egne ben, blev sig sin identitet bevidst.

I opbygningen af det nye, nationalt bevidste Grønland, blev Chr. Vibe en nøgleperson: som redaktør – og opretter – af den dansksprogede avis, GRØNLANDSPOSTEN, og som opretter og redaktør af GRØNLANDS RADIO med Kristoffer Lynge som Grønlandsredaktør. Vibe ydede her en pionerindsats, som til fulde værdsættes i det moderne Grønland.

Livets gang i Tornerosehavn

Selvom Chr. Vibe kom fra den store ødemark og de ensomme vidder iklædt bjørneskinsbukser, faldt han hurtigt til i Godthåbs »Tornerosehavn«, hvis dagligliv han humoristisk beskrev i GRØNLANDSPOSTEN under pseudonymet »Rønnebærret«.

Dagligt liv i Tornerosehavn.

Kære Grønlandspost!

På min væg har jeg hængende en aquarel – den er malet af en sommermand, som var her for snart længe siden. Motivet er vort kære Tornerosehavn med pladsens brogede samling af pakhuse, de gamle maleriske embedsboliger, de nyere assistentshuse med yndige, små vinduer og indimellem de idylliske, små grønlænderhuse i stærke, rene farver. Sneen ligger nyfalden overalt, og rundt husene leger små drenge og piger klædt i skind fra top til tå. Alle hundene ligger mætte

og skikkelige og samler kræfter til næste langfart, hvert spand udenfor sin ejers hus. – Ved sin havelåge står fru Oldager og ser spejdende ud over fjorden, betaget af naturens uudgrundelige storslåethed. Og assistent Jensen har det lange ben foran på vej til kontoret hvor man allerede ser bestyreren smutte ind af døren til dagens arbejde, mens en skare grøn-lændere i stramme kamikker og tykke, varme vinteranorakker står udenfor på pladsen og venter på at få besked om dagens arbejde.

I baggrunden ligger glitrende isbjerge indefrosne i vinterisen og funkende i solen. En slæde er på vej udefter til fangstpladsen forspændt 12 stærke hunde, der med rejste faner galopperer lystigt foran slæden. På isfoden står fangerens yndige, unge kone og to småpiger og vinker farvel – festklædte alle tre og med sorgløshedens smil på læberne – for snart vil far – Grønlands vældige storfanger – jo være tilbage igen med slæden overlæsset med lækre fjordsæler – og hjemme stiger en let røg op fra skorstenen, og gryden er allerede sat over ilden i den lune, hyggelige fangerstue.

Kunstneren har kaldt billedet »Idyl« – og jeg er nu så glad for denne aquarel og synes også, den er så idyllisk og smuk, og maleren har virkelig givet noget af sig selv og skabt noget fuldkomment ud af noget ufuldkomment. Pakhusenes skumle kroge og embedsboligernes utætte tage forstyrrer slet ikke helhedsindtrykket, og det ser da også pænt ud, at assistentshusene ikke virker alt for dominerende – der må da være forskel – og de bittesmå grønlanderhuses frønne-

de vægge og mangel på maling og tagpap er der smukt rådet bod på ved et flot penselstrøg. Og jeg kan nu også godt lide, at de hendøende havestakitter diskret er skjult under snedriverne, og at køkkenmøddingerne udenfor dørene ikke skæmmer den rene, hvide sne, og at man ikke bemærker børnenes hullede kamiksåler og hundenes tjavsede pelse, fordi de på grund af misrøgt og underernæring endnu ikke har kunnet skifte hårlag, og de ser da heller ikke ud til at ville æde småbørn.

Og se nu fru Oldager ved havelågen, klædt i sidste skrig fra Sears – en virkelig dame – ikke sandt –, at hun er gram i hu, fordi kivfakken endnu ikke er kommet fra butikken, hvor hun blev sendt hen for et par timer siden for at købe en gulvklud, skal man da ligefrem vide for at se, og at bestyreren og Jensen har skyndt sig så overmåde for at slippe bort fra et sysselretsmøde, og at de lejede står og hundefryser i tynde bomuldsanorakker og usle, amerikanske butiksbukser og er mødt for at hæve deres overtidsbetaling og iøvrigt ikke havde tænkt sig at arbejde den dag – og at Enok i virkeligheden kun har syv sølle hunde og slet ikke vender hjem igen med fangst, og at der koges havregrød og kaffe i kødgryden i den med træk velsignede stue, der har rimfrost på ydervæggen og sække i hveranden rude, – og at det er fru Gummets barnepige og børn, der promenerer på isfoden – vedkommer da ikke billedet som sådant.

Og jeg kunne blive ved, men hvorfor igrunden, når kunstneren har klaret alle problemer så smukt og fået det bedste ud af alt. Han har jo i virkeligheden

I 1948 deltog Vibe (tv.) sammen med Louis Jensen i Leif Vebæks hesteekspedition til nordboruinerne i det indre af Julianehåb-distrikt.

gjort det, som så få både her i Tornerosehavn og i hele det øvrige Grønland har evne til – set stort på småting! Deri ligger hele hemmeligheden – jo, man skulle være sommermand.

Med venlig hilsen

Rønnebærret

(GRØNLANDSPOSTEN 1944, s. 42).

Umiddelbart inden sin hjemrejse skrev Vibe en dybt personlig artikel i GRØNLANDSPOSTEN, en status over den

nu foreliggende situation, en manende appel til Danmark og et håb for Grønland. Artiklen er tidstypisk, og er samtidig et markant udtryk for Chr. Vibes synspunkter og kærlighed til Grønland. Den bringes derfor her med ganske få forkortelser:

»Vi må forstå Grønland og dets menneskesamfund, før vi kan hjælpe det frem, og vi må gøre det nu, for den grønlandske ungdom af i dag sætter sto-

Under ekspeditionerne i Ellesmere Land og Washington Land har Vibe efterladt 4 varder med beretninger fra 1940-41. Ingen af varderne er senere fundet. Billedet her er fra det indre af Washington Land, 1941.

re forhåbninger til det nye Danmark. Vi må ikke skuffe, vi må ikke! Vore synder af i dag vil vi komme til at betale frem i tiden ... ! Grønlænderen i dag er ved at løfte hovedet, endnu lidt famlende og søgende, og fejltrin gør sig gældende, men også dem må vi forstå forudsætningsne for. Lad så være, at en og anden gør lidt spræl, lad så være, at vi ikke billiger alle udfoldelser under det grønlandske samfunds opvågnen – ud fra vore forhåndsindstillinger er det oprør, men set under en større synsvinkel end embedsmandens er det grøde og grokraft – vårkræfter, der spirer frem og skaber et nyt liv.

Men hvad venter den unge grønlænder da af os? Dette spørgsmål er jo ikke besvaret ved at sige, at grønlænderen vil frem – det vil vi allesammen – og fremskridt er et relativt begreb. For at få dette spørgsmål besvaret, har jeg stillet det direkte til en del unge grønlændere, og her er, hvad de har svaret mig: Grønlænderen i dag står uforstående overfor den skarpe adskillelse, det skarpe juridiske skel, der er mellem Danmark og Grønland, en dansk embedsmand og en grønlandsk, hvilket også rent lønningsmæssigt er pinligt mærkbar. Han ønsker samme løn for samme arbejde uden hensyn til, om arbejdet udføres af en dansker eller en grønlænder. Han ønsker, at hans arbejde og hans uddannelse værdsættes, og at hans tid respekteres. Det er et alt for almindeligt syn at se, at en præst eller provst i Grønland bruger sine underordnede kateketer, der har fået landets højeste uddannelse, som stikirenddreng til at løbe kolonien rundt med middagsinvitationer eller an-

dre ligegyldigheder. Sligt er en hån mod den uddannelse, man selv har bibragt dem. Og ligeledes sker det alt for tit, at ældre grønlandske håndværkere, dygtige i deres fag og med en lang læretid bag sig, undergives en tilfældig purung assistents ledelse, så han snart bliver jaget fra det ene arbejde til det andet og aldrig får lov til at gøre noget helt færdigt, og kun såre sjældent møder anerkendelse for sin dygtighed, eller respekt for sin tid. Grønlænderen finder sig tavst deri, det er for ham blevet til et nationalt mindreværdskompleks, som i tidens løb har fået ham til at føle sig underlegen overfor den danske embedsmand, skønt mangan en grønlænder i dag både i dygtighed og evner står fuldt på højde gennemsnitsdanskere – og han ved det.

Grønlændere forlanger af de danske embedsmænd, der sendes til Grønland for at være deres foregangsmænd, at de virkelig også har de kvalifikationer, der berettiger dem til deres kommende arbejde på Grønland. Det bør også være Danmarks bedste sønner, der sendes til Grønland; thi Grønland er ikke blot en arbejdsmark for den danske embedsmand, det er også en missionsmark, hvor enhver dansker bør være sig sine pligter og sit kald bevidst. Den uddannelse, de unge aspiranter til Grønland får i dag, er ikke mere tilstrækkelig til at sætte dem ud som Danmarks forposter i nord, hvor de ad åre automatisk kan avancere til de højeste stillinger, uden at de behøver at have erhvervet sig yderligere uddannelse som handelsskoleeksamen, højskoleophold, studierejser eller lignende. Hvad ved vi om andre landes kolonier og fremgangsmåder? Vi har al-

tid fremhævet vor kolonisation af Grønland som eksemplarisk. Det er den måske også, men hvad berettiger os til at tro det?

Et vigtigt led i grønlænderens bestræbelser mod ligeberettigelse med danskeren er hans trang efter at tilegne sig det danske sprog allerede fra barn. Mange røster har rejst sig i Grønland i de senere år for at udtrykke det ønske. Man er i dag klar over, at det er den eneste vej frem. Dette betyder igen centralskoler ved de større pladser, da en udvidet danskundervisning ellers vil komme til at kræve mange kostbare år for at komme til at bære frugt, og det har vi ikke råd til at ofre. Tiden er i dag mere vigtig end pengene.

Endnu et meget vigtigt og meget ømt punkt er de grønlandske lønninger. De har for visse kategoriers vedkommende været mere end usle, langt under eksistensminimum for en familie.

Og så er der grønlænderhjemmet i København. Det er oprettet i den allerbedste mening, men har måske alligevel forfejlet sin opgave overfor de unge grønlændere på uddannelse. Det har været skik og brug, at en eller anden veltjent embedsmand fra Grønland er kommet hjem og har fået et lille ekstraben ved at blive bestyrer på grønlænderhjemmet. Det vil sige, at det er ånden og tonen fra Grønland, der er fulgt med de unge grønlændere til Danmark – nissen, der er flyttet med. Grønlænderhjemmet burde tværtimod være en skole for de unge grønlændere, hvor de mødte nye indtryk, dansk foretagsomhed og initiativ, der kunne virke inspirerende på de unge.

Det vil føre for vidt her at komme ind på flere spørgsmål, der trænger sig på. Lidt efter lidt vil de nok komme frem alligevel. Men vigtigt er det, at alle spørgsmål vedrørende Grønlands fremtid også kommer frem. Den danske presse skylder de indre grønlandske forhold en betydelig større interesse bundende på sagkundskab og forståelse.

Vi danske her i Grønland har i de sidste år med glæde set de unge grønlændere løfte panden og på eget initiativ tage større og større opgaver op, og mange store forhåbninger er sat til fremtiden. Det er ikke mere lutter håbløshed, der gør sig gældende, der er noget i gære i Grønland, måske kan det endnu ikke klart defineres, men det vil udvikle sig, kræver blot en lille smule opmuntring i starten. Se på de mange ungdomsforeninger, sporten, konkurrencerne, forsamlingsstrangen, læse- og lærelysten. Der går i dag et sus af vårvind, ja, måske en isbrydende orkan, ned langs den grønlandske kyst. – Den store verden er rykket Grønland nær ind på livet. Grønlænderne har opdaget den og ønsker at lære af den og blive som den.» (GRØNLANDSPOSTEN 1945 s. 172/173).

Senere ekspeditioner – moskusokserne

Hjemkommet fra Grønland genoptog Chr. Vibe sit arbejde på Zoologisk Museum, som han siden studenterdagene havde været knyttet til. På initiativ af professorerne Degerbøl og Spærck oprettedes i 1948 »Grønlands zoogeografiske Undersøgelser« – med magister Chr. Vibe som leder. Sideløbende med arbejdet her fortsatte Vibe hvert år sit

ekspeditionsliv i Grønland, der i 1967 resulterede i doktorafhandlingen: »Arctic Animals in Relation to Climatic Fluctuations«. Vibe søgte her »at nå frem til en forståelse af de klimatiske forhold, der er grundlæggende for de arktiske dyrs eksistens, og som bestemmer disses udbredelse og periodiske mængdesvingninger i Grønland«. (Disputatsen, s. 200).

Under rejser rundt i alle egne af Grønland fik Chr. Vibe mulighed for at komme i kontakt med grønlandske fangere, rensjægere, fiskere og fåreavlere. Og han dannede sig et billede af livsvilkårene under klimaets skiftende luner. Det blev klart for Vibe, at »en doven fanger findes ikke«. Er der blot den mindste mulighed for fangst, befinder han sig på fangstfeltet. Fiskeren og fåreholderen er ligeså flittige erhververe og forsørgere.

– Men intet i Grønland er stabilt over længere tid, siger Vibe.

– Gode renperioder varer ca. 60-70 år. Fiskeriet har et lignende forløb – derefter en lang fattig periode under klimaets svøbe.

– Chr. Vibe! Vi må høre lidt om moskusokserne.

– Ja, jeg kom til at spekulere på, om moskusoksen måske ville have muligheder i Vestgrønland, hvor den aldrig havde været, måske fordi den ikke havde haft muligheder for at komme der? Disse forvovne tanker førte til flere moskusokseekspeditioner sammen med mine gamle ekspeditions-kammerater James van Hauen, Marius Jensen, Scavenius, Marcher fra Søholt, Rosenkrantz og Højsgaard. Vi blev støttet af Eske Brun og Henrik Kauffmann, der skaffede kontanterne – iøvrigt fra millionøsen Barbara Hutton, som fik en tot moskusuld til gengæld! I årene 1961 og 1964 indfangede vi ialt 27 unge moskusokser med lasso i Rypefjord i Nordøstgrønland. De førtes til Københavns zoolo-

På moskusokse-ekspeditionerne i Nordøstgrønland i 1961 og 1964 fangedes kalvene med lasso – her James van Hauen.

De første moskusoksers ankomst til Vestgrønland, 1962.

giske have, hvor dyrlæge Eriksen tog vare på dem, indtil de det følgende år kunne føres op til Sdr. Strømfjord i Vestgrønland, hvor jeg slap dem løs i et af Vestgrønlands bedste terræner. Her trivedes dyrene over al måde godt, så der nu er 3-4000 af dem. De fandt hurtigt frem til højlandsområder og dale, hvor de kunne lide at være. I 1986 førtes en flok herfra op til Thule-distriktet – ialt 27 dyr.

Isbjørne

I 1965 fik Chr. Vibe gennem den amerikanske ambassade i København indbydelse til at deltage i en international Isbjørnekonference i Fairbanks i Alaska. Man frygtede på det tidspunkt, at isbjørnen stod i fare for at blive udryddet pga. overdreven jagt.

Mødet gav Vibe mange værdifulde kontakter, venner, der stadig kommer på besøg i hjemmet i Farum.

I 1973-75 var Vibe leder af de danske isbjørne-ekspeditioner til Nordøstgrønland.

Konferencen resulterede i en kraftig fredning af isbjørnen og i iværksættelse af mange ekspeditioner med det formål

at fange og mærke isbjørne overalt i Arktis. Med støtte fra Verdensnaturfonden og Danmarks naturvidenskabelige forskningsråd tog Vibe sig af bjørnene i Nordøstgrønland og i Melvillebugten.

I alt mærkedes i løbet af fire års ekspeditioner omkring 70 isbjørne, hvoraf flere senere genfangedes i områder nær mærkningsstederne. Isbjørnearbejdet udstræktes til senere også at omfatte selve Polhavet, hvor Vibe samarbejdede med norske kolleger.

Nationalparken

Endnu et stort projekt faldt det i Chr. Vibes lod at tage initiativ til: Verdens største nationalpark i Nordøstgrønland.

Tanken om en nationalpark havde tidligere været nævnt af bl.a. Eske Brun. I 1967 indledte Ministeriet for Grønland forarbejdet til den grønland-

En isbjørn er ramt af en bedøvende pil, affyret fra helikopter.

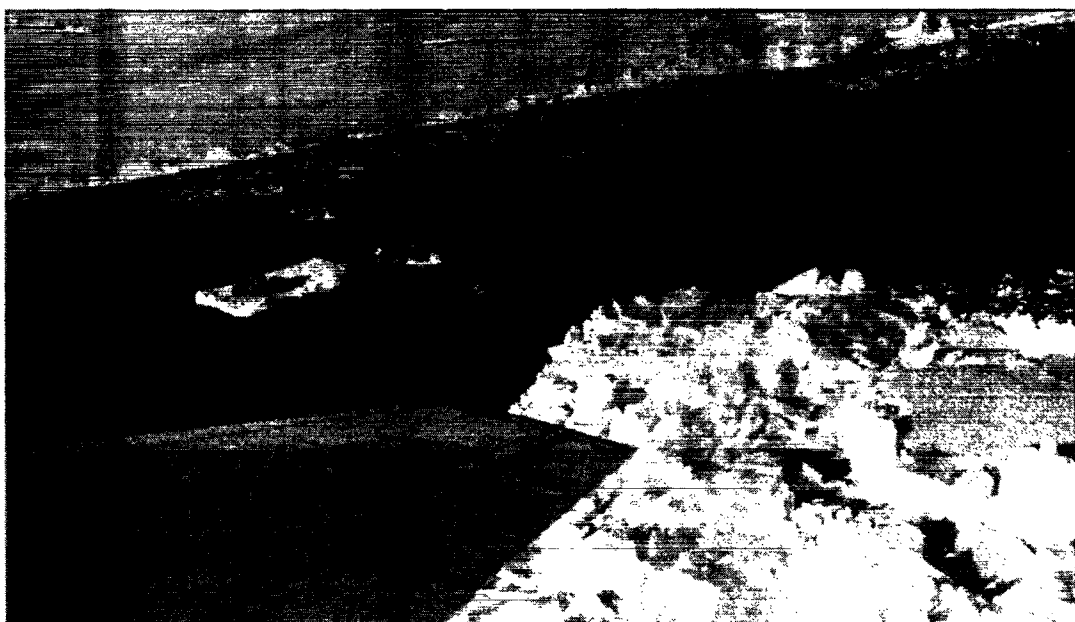
Der snakkes isbjørn. Canadieren, dr. John Tenner og Chr. Vibe.

ske fredningslov under forsæde af højesteretsdommer Jørgen Trolle og med tilkaldelse af flere sagkyndige fra videnskabelige institutter. I dette forum fremsatte Vibe det første officielle forslag om oprettelse af en nationalpark i Nordøstgrønland, hvilket senere – efter forhandlinger i det grønlandske landsråd og i Kommissionen for Videnskabelige Undersøgelser i Grønland – blev til virkelighed og nedfældet i en lov, vedtaget i folketinget og underskrevet af dronningen. Derved blev de internationale bestemmelser opfyldt, ifølge hvilke et område først må kaldes nationalpark, når det er udlagt og beskyttet af et lands højeste myndighed.

Visionerne

I 1983 havde Chr. Vibe nået de 70 år og trak sig tilbage fra officielle pligter. Men ikke fra Grønland, hvis ve og vel stadig levede i hans vidtspændende ideverden. På ødegården i Småland koncentrerede Vibe sig om i ro at udmønte ideerne fra disputatsen fra 1967: Studier over årsagerne til de store svingninger i de grønlandske dyrs og menneskers livsvilkår. Hvorfor den store nedgang i disse år for de naturgivne erhverv deroppe? Det spørgsmål måtte besvares:

– Mit arbejde i dag koncentrerer sig især om den kosmiske påvirkning af havstrømme og udvekslingerne i Atlanterhavets og Polhavets vand- og luft-

I 1977 gjaldt ekspeditionen selve Polhavet. Her træffes en flok hvalrosser på en isflage i Grønlandshavet ud for Hovgårds Ø.

masser, såvel horisontalt som vertikalt, dirigeret af de samme kosmiske kræfter, som iværksætter de daglige tidevande, fortæller Vibe.

– Vi har ikke mål for vandmassernes bevægelser, men vi har gennem mere end 200 år mål for dyrenes og menneskenes trivsel, der er afhængig af foreteelserne i havene omkring Grønland. De kosmiske kræfter er rytmiske, hvorfor deres indflydelse på økologien også vil være rytmisk. Det er ikke lemningen, renen, blåræven eller torsken, der har indbygget hver sin rytme, men det arktiske miljø, hvor dyrene lever, der er underkastet den kosmiske rytme.

– Chr. Vibe! Tør du vove dig frem med en prognose for udsigterne for Grønland nogle år frem i tiden?

– Det tør jeg godt! Vi kan forvente en mindre opgang i de naturgivne grøn-

landske erhverv i Vestgrønlands fjorde omkring kommende årtusindskifte og en lignende omkring 2025. Men den virkelig store opgangsperiode, som den netop afsluttede, kan ikke forventes før midt i 2000-tallet. Mine teorier herom vil findes nærmere belyst i mit nye arbejde, der nu er afsluttet og blot venter på offentliggørelse. Og så bliver det mine erindringer, der skal tages fat på, siger Chr. Vibe.

– Har du et ønske for Grønland?

– Ja, at de folk, der sendes derop, går ind i opgaven for Grønlands skyld og har rygsækken fyldt med positive visioner om mulighederne deroppe i verdens dejligste land!

Chr. Vibe har et motto, der lyder: Jeg vil leve og arbejde for noget, der har værdi ud over mit eget liv. Never give up!